

09.09.2021

POL-2021-79154

Jakelun mukaan

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

1 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö on pyytänyt Poliisihallituksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi.

Poliisihallitus lausuu esityksestä siltä osin kuin se on katsonut lainsäädännöllä olevan mahdollisia vaikutuksia valtakunnan poliisin toimintaan tai tehtäviin.

2 Lausunto

2.1 Huomiot virka-apua koskevan säännöksen osalta

Lakiehdotuksen 53 §:n mukaan valtakunnan viranomaisten tulee yleisen toimivaltansa puitteissa Ahvenanmaan hallituksen pyynnöstä antaa virka-apua Ahvenanmaalla toimiville viranomaisille itsehallintoon kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Nykyisin voimassa olevan Ahvenanmaan itsehallintolain 31 §:n mukaan Valtakunnan viranomaiset ovat yleisen toimivaltansa rajoissa velvollisia maakunnan hallituksen pyynnöstä avustamaan maakunnan viranomaista itsehallintoon kuuluvien tehtävien hoitamisessa.

Lakiehdotuksen perusteluiden mukaan ehdotus vastaisi nykyisin voimassa olevaa säännöstä. Kumpikin säännöksistä on perin ehdottomassa muodossa. Jos Ahvenanmaan hallitus pyytäisi virka-apua, olisi virka-apua annettava, jos virka-apuun pyydettävä toimenpide kuuluisi viranomaisen yleiseen toimivaltaan.

Virka-avun ei pitäisi koskaan vaarantaa poliisin perustehtävien hoitamista. Voimassa oleva ja ehdotettu sanamuoto kuitenkin tarkoittaa sitä, että virka-apua olisi aina annettava. Tämä on haasteellinen lähtökohta kaikenlaiselle virka-apusäätelylle, koska virka-avun antaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista vain poliisin käytössä olevan resurssin mukaan.

Säännöstä voisi tasapainottaa se, että virka-apua annettaisiin silloin, jos se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista. Näiltä osin säännösehdotuksen voisi muotoilla seuraavalla tavalla:

Valtakunnan viranomaisten tulee yleisen toimivaltansa puitteissa Ahvenanmaan hallituksen pyynnöstä antaa virka-apua Ahvenanmaalla toimiville viranomaisille itsehallintoon kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Virka-avun antamisen edellytyksenä on, että se ei vaaranna virka-apua antavalle viranomaiselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

2.2 Huomiot mahdollisesta lainsäädäntövallan siirrosta ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden osalta

Lakiehdotuksen 30 §:ssä on luettelo toimivallan aloista, jotka voitaisiin jatkossa siirtää eduskunnalta maakuntapäiville yksinkertaistetussa menettelyssä eli tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä eduskunnassa ja maakuntapäivien hyväksynnällä. Yksi uusista toimivallan aloista olisi 21 kohdan mukaan ampuma-aseet ja ampumatarvikkeet.

Poliisihallitus ei katso mahdollisuutta siirtää lainsäädäntövaltaa ampuma-aseiden ja ampumatarvikkeiden osalta maakunnalle perustelluksi eikä tarkoituksenmukaiseksi.

Ampuma-aselain keskeisiin tavoitteisiin kuuluu aseturvallisuuden parantaminen. Vaikka valtion turvallisuuden katsotaan jäävän ampuma-aseidenkin osalta edelleen eduskunnan lainsäädäntövaltaan, ei valtion turvallisuutta ja aseturvallisuutta voida erottaa toisistaan. Valtion turvallisuuden näkökulmasta ei ole perusteltua, jos valtakunnan viranomaisilla ei olisi käsitystä Ahvenanmaalla olevien aseiden määrästä, alkuperästä, haltijoista ja yksilöivistä tiedoista ottaen huomion Ahvenanmaan kansainvälisoikeudelliset erityispiirteet ja varsinkin sen demilitarisoidun ja neutralisoidun aseman.

Koska ampuma-aseet ja ampumatarvikkeet kytkeytyvät kiinteästi valtion turvallisuuteen, sitä koskeva lainsäädäntö tulee edelleen säilyä eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvana.

Kuten esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, voimassa olevin sopimusasetuksin tehtäviä on pystytty tarkoituksenmukaisella tavalla siirtämään tarvittaessa valtakunnan ja maakuntahallinnon välillä toisen osapuolen vastuulle. Vastaava sopimusasetuksia koskeva 43 §:n säännös sisältyy myös nyt lausuttavana olevaan luonnokseen. Poliisihallitus katsoo, että jo voimassa olevin menettelyin sopimusasetuksilla on voitu myös ampuma-aseisiin liittyviä tehtäviä, kuten lupien myöntäminen, siirtää Ahvenanmaalle. Ampuma-aseiden ja amputarvikkeiden lainsäädäntövallan siirrolle ei ole puolestaan perusteluissa tuotu esiin seikkoja, jotka puoltaisivat sitä.

Sen sijaan kohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa on tuotu asianmukaisesti esille, että siirrolla olisi käytännön toimintaan merkittäviä negatiivisia vaikutuksia.

Erityisen huolissaan Poliisihallitus on aseturvallisuuden puolesta siinä tapauksessa, että muutosesityksen mahdollisesti toteutuessa, Ahvenanmaalla käsiteltyjen aseasioiden näkyvyys mantereen poliisille heikkenisi nykyisestä. Tällä hetkellä, kun koko valtakunnan aseasiat ovat tietyllä tasolla yhdessä järjestelmässä, näkymä luvanhakijoiden ja -haltijoiden tietoihin on vaivatta saatavissa. Uusi asetietojärjestelmä, jolla mahdollistetaan aselupa-asiakkaiden sähköinen asiointi, aseluvan haltijoiden parempi valvonta ja aseiden elinkaaren hallinta valmistuksesta tai maahantuonnista romutukseen, antaa vielä nykyistä paremmat mahdollisuudet toteuttaa tehokasta valvontaa ja seurantaa. Lainsäädäntövallan mahdollisen siirron jälkeen Ahvenanmaan tulisi luoda oma järjestelmänsä edellä mainittujen tehtävien hoitamiseksi. Tämä voisi jopa johtaa lupa- ja valvontajärjestelmän perustamiseen aseiden siirtämiseksi Ahvenanmaan ja valtakunnan välille.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi muutos vaatisi myös jatkuvaa lainsäädännön yhteensovittamista mantereen ja Ahvenanmaan kesken. On myös syytä mainita, että ampuma-aselainsäätö perustuu EU-säätelyyn ja siirron jälkeen Ahvenanmaa vastaisi myös EU-lainsäädännön täytäntöönpanosta Ahvenanmaalla. Toisaalta tiivis yhteistyö laillisen ja laittoman asekaupan sekä harrastustoiminnan hallinnassa on oleellista sekä kotimaisten toimijoiden kesken, että kansainvälisten viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Olisi siten erittäin epätoivottavaa, että Ahvenanmaa irtautuisi tästä yhteistyöstä.

Ehdotettu säännös voisi mainituista syistä aikaansaada suuren riskin aseturvallisuudelle ja sitä kautta valtion turvallisuudelle - sitä suuremman, mitä enemmän Ahvenanmaan mahdollinen oma lainsäädäntö ja sen soveltaminen eroaisi mantereen vastaavasta. Jos lainsäädännöissä ja käytännön soveltamisessa on pieniäkin eroavaisuuksia, mahdollistavat nämä myös kontrollin kiertämisen.

Poliisijohtajan sijaisena,

Poliisiylitarkastaja

Janne Paavola

Poliisiylitarkastaja

Karl Linderborg

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 09.09.2021 klo 14:47. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus; esikunta, hallintoyksikkö, poliisitoimintayksikkö, SM/PO